

B. N. II, 86.
h. 16, 14

(X1878226) J. publ: 3.

B. C. D.

CLAS LIB. BARO A FRIESEN

DISSERTATIONEM IURIDICAM

DE

PRAECIPUIS

ELECTORUM

PRAEROGATIVIS

II k
2136

Consentiente Incluto Electorum Ordine

PRAESIDE

IO. HENRICO BERGERO, D.

Potentissimi Regis Polon. & Electoris
Saxon. in summo Provocat. Senatu Consiliario,
Collegiorumque Iuridicorum, quae Vitembergae sunt,
nec non Iudicii Inferioris Lusatae Assessore, & h. t.
Ordinis sui Decano

Solenni Eruditorum Examine submittet

IN AUDITORIO MAIORI

Ad Diem XIX. Octobris M DCC.

VITEMBERGAE,

Typis CHRISTIANI SCHRÖDTERI, Acad. Typ.

CLAS LIB. BARO A FRESER
DIS RTATIONEM JURIDICAM
DE
PRAECEPTIS
ELLECTORUM
PIRATA ROGATIVIS

IO. HERINGO BARO
Potentissimi Regis Polon. & Lithuan.
Saxon. in summo Procerum Consilio,
Collegio univ. Juridico, etc. Vicecomes
Hic non solum in hoc, sed et in aliis, &c. h.

IN ALIQUO MAIORI

VITAE BERGAE
TYPIS CHRISTIANI SCHROEDERII, 1747

H
M
g
C
D
J
r
n
D
H

SERENISSIMO ATQVE POTENTISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO,
DOMINO
FRIDERICO III.

Marchioni Brandenburgensi, Sacri Romani Imperii Archi-
Camerario & PRINCIPI ELECTORI,
Domino Prussiae Supremo, Magdeburgi,
Iuliae, Cliviae, Montium, Stetini, Pome-
raniae, Cassubiorum Vandalorumque,
nec non in Silesia Crosnae & Svibullae
Duci, Burggravio Noribergensi, Principi
Halberstadii, Mindae, & Camini, Comiti
Marcae & Ravensbergae, Domino in
Ravenstein, Lauenburg &
Butou, &c.

*Principi ac Domino Meo
Clementissimo.*

SERENISSIME AC POTENTISSIME
PRINCEPS ELECTOR,

Domine longe Clementissime

Non auderem ad pe-
des SERENITATIS
TUAE has deponere
plagellas, nisi diutissime
certus fuisset, summis
Principibus pietatem potius quan-
dam, quam rerum doctrinam &
elegantiam gratam esse ac jucun-
dam. At enimvero inaeestimabilis
Tua Clementia, BENIGNISSIME
ELE-

ELECTOR, non modo tam audacem me fecit, sed nec dubitare finit, quin exiguum ac levidense hoc, devotissimae tamen erga Serenitatem Tuam venerationis debitique obsequii Symbolum serena ac clementi fronte sis suscepturus. Praefagit quidem animus, hoc, quicquid molitus sum, dissertationis TANTO PRINCIPE haud dignum esse, optimeque scio ac judico, hunc laborem non ab omnibus aequae confimili acceptum iri benevolentia; inprimis ab illis, qui studio huic multum temporis dederunt, adeoque in hac materia optime versati sunt; hi enim, licet conatum juvenis in re tam ardua ac maximimomenti haud improbaturi sint, accuratiorem tamen laborem majoremque peritiam, opinor, postulabunt. Quicquid autem de hoc sit, gratia Tua, MA-
XIME

XIME PRINCEPS ELECTOR,
aliud pollicetur, ea enim stimulum
mihi movit, ut non erubuerim, licet
jaeteris in alto Provinciae, & nullus
ferme dies tuus sit, partum hunc ad
virtutis Tuae aram deponere, ut sub
tutela ejusmodi fortissimi Numinis
consecraretur. Etenim dum de
PRAECIPIUIS ELECTORUM
PRAEROGATIVIS inscripta est
dissertatio, inter quos PRINCIPEM
TE adoramus, jure quodam ad Te
proficiscitur, & non immerito Au-
gustum Tuum praefert Nomen.
Dicerem in praesens, PROVI-
DENTISSIME PRINCIPUM, de
Virtutibus Tuis Incomparabilibus,
dum non tantum ad famam Majo-
rum Tuorum, procedis, sed & clari-
tatem illorum, aemulatione virtutis
ac gloriae accensus animi magnitu-
dine supergredi studes, verum enim
vero

vero ex una parte infantia mea in-
dicendo hoc non patitur, ex altera
autem parte haud necessarium esse
videtur; dum magnus terrarum or-
bis easdem loquitur; Adhaec &
quantitas earum ita me obruit, ut
unde exordiendum sit, nesciam, qua
de causa haec omnia silentio potius
involve, eaque devotissima saltem
veneror mente. Sed ne amplius
molestus esse videar, (quoniam &
summorum Principum horae, quin
imo momenta, sacra sunt, quae qui
parum veretur, in spem publicae sa-
lutis peccatum committat gravissi-
mum necesse est) in voto pro aeter-
nitate Imperii Tui desino. Vovet
itaque Tibi pietas mea, Tibi inquam
**FRIDERICO, VERO AUGU-
STO**, omne felicitatis genus cumu-
latissimum. Rogo Tibi justum ac
bonum Imperium, quod nulla vis lae-
dat;

dat; Rogo felix Imperium, quod
nulla calamitas turbet; Rogo tutum
Imperium domi & foris ab infidiis
hostium; Rogo denique Pacificum
Imperium. TU autem, INDUL-
GENTISSIME ELECTOR, re-
spice servum tuum humillimum,
accipe vultu porrecto propitioque
animi humillimi submissa pietate,
dicatum munus, & ne rejice obser-
vantiam ejus, quem invenies

SERENITATIS TVAE
ELECTORALIS

Vitembergae Saxonum
XIV. Calend. Novemb,
M DCC,

*Subiectissimum
devotissimumque*

Auctorem

CLAS LIB. BAR. A FRIESEN.

Q. D. O. M. B. V.

Ostquam diu multumque mecum
agitavi, quodnam praecipue dis-
ferendi argumentum, loco speci-
minis cujusdam Academici, sume-
rem, publiceque defenderem, in-
cidi demum in praesens, nimirum
de *PRAECIPIUIS ELECTORUM*
PRAEROGATIVIS inscriptum.

Etenim, si ea potissimum adolescentibus sunt discen-
da, quae viris usui futura sunt, teste Aristippo apud
Laërtium; optime meis consuluisse videor rebus,
dum ejusmodi argumentum selegerim, i. e. utilis-
simum frequentissimumque. Cujus rei indicium
dare possunt vel sola illa elogia, quibus Electores in
A. B. a CAROLO IV. maectantur, dum eos nominat Pal-
mites Imperiales, propinquiora Sacri Imperii mem-
bra *A. B. prooem.* nec non columnas proceres, qui sa-
crum aedificium circumspectae prudentiae solerti pie-
tate sustentant, quorum praesidio dextra Imperialis
roboratur, quorum prudentia orbi fluctuanti subveni-
tur *Cap. III. §. 1.* similiter in *Capitulationibus FERDINANDI*
II. artic. 14. & FERDINANDI III. artic. 17. appellantur vor-
nehmste Glieder des Reichs. Sed plura encomia per-
sequi

A

sequi

sequi & numerus eorum & festinatio prohibet; quare potius elaborabo, ut ad propositum veniam. Quod dum pro exiguis ingenii mei viribus facere ingredior, *Deum ter O. M.* ardentissimis imploro precibus, ut instituto huic clementissime adesse, idemque ita moderari velit, quo omnia in Altissimi sui Nominis gloriam, studiorumque meorum commoda ac incrementa vergant.

I.

*De Electo-
rum variis
appellatio-
nibus & ra-
tione nomi-
nis.*

Tametsi vero animo mecum constitueram, ommissa vocabulorum explicatione, statim rem ipsam aggredi, consuetudini tamen ut faciam satis, pauca de hac materia praemittam. Nosse itaque prius oportet, unde NOMEN ELECTORUM derivetur. Desumitur scilicet haec appellatio ab officio, quo funguntur. Postquam enim Caesarem vel Regem Romanorum eligendi jure potestateque gaudent, dicti sunt ELECTORES. BALDUS eosdem appellat *Electionarios* in *L. Bene a Zenone 3. C. de quadr. praescript.* Apud GOLDASTUM in *Notit. Ordd. Imp. Prooem. in T. 1. Constit. Imper.* & alibi titulo ARCHI-PRINCIPUM honorantur. Germanico autem stylo appellantur *Chur-Fürsten* / a *Churen* / quod idem est ac eligere, aut a *Chur* i. e. electione, hinc alibi dicuntur *Wahl-Fürsten* / uti constat ex *Speculo Saxonico Lib. 1. Cap. 6.* Nonnunquam etiam SEPTENVIRI cognominantur, quia Collegium eorum olim saltem ex numero septenario constitit. Cur autem ille numerus prae aliis placuerit, in praesens non inquiram, hoc tamen solum inoneo, numerum illum plerumque amari aestimarique. Sic Galenus numerum istum perfectum, Pythagoras autem numerum virginitatis ac beatitudinis

dinis

dinis illum appellat. Confer. THÜLEM. *Octoviratus Cap.*
4. §. 2. *seqq.*

II.

Electores autem unde & a quo tempore ORIGI- *De Electo-*
NEM traxerint, in dubio est; plures eruditorum hanc *rum Orig-*
fovent opinionem, Collegium Electorum certo vel *ne.*
Capitis Imperii vel Imperii ipsius decreto & consen-
su haud esse institutum, sed Electores potius consue-
tudine diuturna hunc titulum sibi acquisivisse; post-
quam enim certae familiae officia Imperialia in se,
transtulerant, prae aliisque jam valere inceperant,
paulatim quoque jus eligendi Imperatorem ad se tra-
xerunt; inprimis cum post decessum FRIDERICI II.
status Imperii inquietis esset plenus, nemoque durante
isto interregno Imperii curam haberet, tunc septem
illi, tanquam Imperii Officiales & primaria membra,
RUDOLPHUM I. elegerunt, & in successoribus hujus,
nempe ADOLPHO, ALBERTO. II, HENRICO VII. aliisque
potestatem hanc suam confirmarunt, cumque antea
Septemviri appellarentur, jam Electorum titulum au-
diverunt, cui sententiae suffragatur praeter scriptores
multos, eosque gravissimos, THÜLEM. *de Octovir. Cap.*
7. §. 33. & RHET. I. I. P. L. 1. t. 6. §. 4.

III.

Ceterum hic numerus septenarius per aliquot *De Electo-*
secula duravit, atque ab initio ad tam strictam obser- *rum Nume-*
vantiam redactus fuit, ut Imperator quoque MAXIMI- *ro.*
LIANUS I. repulsam ferret, cum hanc dignitatem do-
mum suae acquirere conaretur. Sed postquam in tricen-
nali gravissimoque illo Germaniae bello, FERDINAN-
DUS II. Imperator *Palatino* Electori proscripto ademe-

rat dignitatem Electoralem, surrogato in illius locum *Maximiliano Bavariae Duce*, (quod anno 1623. Ratisbonae factum esse constat,) *Octavus Electoratus* publicae quietis securitatisque causa in pace Vestphalica institutus, officiumque Archi-Thesaurarii eidem concessum fuit. Palatinus itaque, qui olim proximus a Rege Bohemiae erat, ultimum accepit locum; ea tamen conditione ac lege, ut, si non amplius adesset masculus Vilhelminae seu Bavaricae lineae, Electoratus octavus plane peneque defineret, & Palatinus supra laudatus una cum omni dignitate sua pristinum suum locum reciperet. *I. P. art. 4. §. 3. 5. & 9.* Hic numerus octo Electorum nondum suffecit, sed accessit iis haud ita pridem *nonus*, nempe Archi-Vexillariatus, quod officium LEOPOLDUS Imperator Augustissimus 1692. *Duci Hannoverano* contulit, quanquam non solum *Serenissima Domus Wirtembergica*, quod ad officium, consentire noluit, dum multis abhinc annis Vexillariatu Imperii cohonorata fuit, Confer. SCHILT. *I. P. lib. 1. tit. 20. §. 8.* sed etiam plures alii Imperii Status contradixerunt & adhuc contradicunt.

IV.

De moralitate noni Electoratus.

Quapropter operae pretium esse videtur, quaestionem hanc penitus ruminari: *An Imperator & Electores soli, non consentientibus reliquis Statibus, novum Electorem creare valeant?* plurimi duo plerumque in hac quaestione confundunt ac miscent, quae tamen inter se maxime diversa sunt. Ante omnia enim haec distinctio attendenda esse videtur, *an ille, qui Electoratus dignitate decorandus est, jam sit Status Imperii, an non.* Si nondum est Status Imperii, sine dubio absque reliquorum

quorum Statuum consensu Elector evadere nequit; neminem enim, dissentientibus Statibus, Statum Imperii fieri posse, ex Statuum voto decisivo, quo in Comitibus gaudent, patet. At, si ille, qui in Electorem evehendus est, jam Status Imperii dignitate fulgeat, omnino quaestio haec affirmanda est. Ratio potissimum in eo consistit, quia pro Imperatoris ac Electorum libertate tamdiu praesumitur, donec probetur contrarium. Nec obstat, (1) quod in A.B. tantum septem Electorum mentio fiat; namque ibi non est statutum, ne plures, quam septem, esse debeant, sed tantum septem illi, qui tunc temporis jam erant, simpliciter confirmati sunt. Nec obstat (2) quod octavus Electoratus omnium Statuum consensu institutus sit, namque illud pro ratione temporum illorum, ubi Octavus hic Electoratus inter conditiones pacis praecipuus erat, aliter fieri haud potuit.

V.

Dividuntur autem *Electores* in *Ecclesiasticos* ac *se-* *De Electo-*
culares Ecclesiasticorum sunt tres, nimirum *Archi-* *rum divisio-*
Episcopus Moguntinus, Trevirensis & Coloniensis, qui *Electo-* *rum divisio-*
Electores sunt, non quatenus sunt *Archi-Episcopi*, sed *rum divisio-*
qua sunt Principes Imperii. *Secularium* autem *Electo-* *rum divisio-*
Electorum jam numerantur sex, scilicet *Rex Bohemiae,* *rum divisio-*
Dux Bavariae, Dux Saxoniae, Marchio Brandenburgicus, Co- *rum divisio-*
mes Palatinus Rheni, & Dux Hannoveranus. Differunt *rum divisio-*
vero Ecclesiastici & Seculares, quod illi electione, hi *rum divisio-*
successione ad Electoratum perveniant, item quod hi *rum divisio-*
Sub-Officiarios habeant, illi non, SCHILTER. *I.I.P. lib. 1.* *rum divisio-*
tit. 20. §. 8. & 9. Quo loco quaestio occurrit, cur mix-

tura Secularium & Ecclesiasticorum Electorum intercesserit? ubi a variis variae rationes redduntur. Sunt, qui hoc insidiis & astutiae Pontificis Romani adscribunt, quo magis magisque potestatem suam sedemque communiret. PEUCERUS *l. 5. Chronic. pr.* meminit, ideo conjunctos esse Ecclesiasticos & Seculares, ut illi res religiosas ac sacras pertractando, veramque Evangelii doctrinam firmiter tuendo, hi vero armis ac consiliis, Imperio auxilium ferrent, & ab incurfionibus hostilibus liberarent, ac denique amplificarent. Alii alias hujus mixturae quaerunt rationes, inter quos conferri potest. SCHWEDER. *Sect. II. Cap. 3. §. 1.*

VI.

*De varietate
jurium Ele-
ctorum.*

De horum itaque Electorum IURIBUS acturus sum, non de illis quidem, quae cum aliis Statibus communia habent, qualia praecipue sunt *Superioritas Territorialis, Jus Pacis, Belli & foederum*, quorum fundamentum conspicitur in *I. P. art. 8.* sed de iis tantum, quae solis Electoribus competunt, ita tamen, ut tantum primaria in medium proferam. Haec jura autem seu praerogativae a variis quidem DD. recensentur, verum certo, quod sciam, ordine ea haec tenus nemo tractavit; cum tamen ad veram rei alicujus cognitionem nihil magis conducatur, quam justa methodus atque adaequata dispositio. Tentavimus itaque, an glaciem hanc scindere possimus. Commodissimum autem visum fuit, hunc in finem tritissima atque solenni illa Electorum divisione uti. Itaque secundum nostram sententiam Jura haec triplicis sunt generis; nam alia Electorum PERSONAS, alia

*concernunt
vel personas,*

alia eorum RES, & alia postremo ACTIONES eorum *vel res, vel*
 attingunt, mutata non nihil extremi vocabuli sententia. *actiones.*

VII.

Consideranda igitur erunt primo loco ea, quae Personam
 Electorum personam attingunt. Ubi I. occurrunt Ele- *concernen-*
 ctorum TITULI, quibus prae aliis Statibus honoran- *tia sunt*
 tur. *Seculares* Electores non solum Imperator, sed *I. Tituli*
 & Reges & ceteri Status Imperii SERENISSIMOS vo- *Secularium,*
 cant, Germanico idiomate Durchlauchtigste / THÜ-
 LEMAR. *de Octovir. cap. 8. §. 10.* cum e contrario alii
 Principes a Capite Imperii & Electoribus ipsis so-
 lum ILLUSTRISSIMI, Germanice Hochgebohrne / vo-
 centur. Aliud tamen obtinet, si speciali ac singulari
 conventionem contrarium sit introductum. Constat
 enim, plures Principes magno labore nec exiguis
 sumptibus tam ab Imperatore quam Electoribus im-
 petrasse, ut & ipsi Serenissimorum titulo honoren-
 tur. Rex Galliae autem Electoribus titulum *fratrum*
 tribuit, ipse autem vicissim titulum *Majestatis* ab iis-
 dem accipit, quod demum a tempore Pacis Vest-
 phalicae ita usu invaluit; antea enim Electores ipsum
 solum *Regiae Dignitatis* elogio honorarunt, & vicissim
 ab eo non nisi *Cognatorum* appellationem, Gallice *Con-*
sins adepti sunt.

VIII.

Ecclesiasticos autem quod attinet, hi ab Imperato- *Ecclesiasti-*
 re ut & Regibus & Statibus Imperii REVERENDISSIMI *corum.*
 vel EMINENTISSIMI, Germanico stylo Hochwürdigste
 audiunt, THÜLEM. *d. l. §. 11.* Si autem ex domo, quae
 a Principe ortum trahit, nati sunt, adjicitur titulus
Illustrissimus vel etiam *Serenissimus*, quod potissimum
 in

in *Electore Coloniensi* contigit, hic enim Electoratus prae reliquis omnibus saepissime nativa Principum dignitate fulsit. Postremo monendum est, Imperatorem Ecclesiasticos Electores *Nepotes*, Germanice *Neyen* / Seculares autem *Cognatos*, Germ. *Sheyne* / cognominare; qua ex causa autem horum titulus distinguatur varia redduntur rationes: quarum verisimillima haec est: quod Electores Seculares propterea *Sheyne* appellantur, quoniam Imperatores Germanici plerumque Electoribus hisce affinitatis aut cognationis vinculo ac necessitudine devincti sunt, quod e contrario in Ecclesiasticis raro accidit, dum hi ut plurimum naturalis cognationis praerogativa gloriari nequeunt, eamque ob rem solum nepotes Germ. *Neyen* appellantur.

IX.

II. Praecedentia.

Praeterea II. Electores prae omnibus Principibus & Statibus tam Imperii, quam exteris PRAECEDENTIA gaudent, adeo ut nec Rebus publicis Venetorum & Batavorum, quamvis illae Regibus aequiparentur, multo minus ceteris Italiae Principibus cedant. FURSTENER *de Suprematu cap. 36.* Quid? quod in celebratione Curiae Imperatoris, nec non in ejusdem Coronatione ipsis etiam Regibus praeferantur. Hinc, cum CAROLUS, *Dux Burgundiae*, Electoribus in Comitibus FRIDERICI III. controversiam praecedentiae moveret, responderunt hi, se, e Corpore Caesaris cum essent, ne Regibus quidem, si qui adessent, cedere oportere; SCHILTER. *I. I. P. lib. 1. tit. 20. §. 2. n. 4.* Sic tempore Coronationis praesente Imperatore sub uranisco soli singuli prandent. *A. B. C. 28.*

Ulte-

X.

Ulterius III. huc pertinet SEPARATA Electorum CURIA seu Collegium. Reperiuntur enim in Comitibus tria Collegia. Primum est *Collegium Electorum*, secundum *Collegium Principum*, quo non solum Duces, Principes, Marchiones, sed etiam Archi-Episcopi, Episcopi, Abbates, Abbatissae, nec non Comites & Barones referuntur. Tertium denique est *Collegium Civitatum*, Heerdens Grund = Feste / Part. II. Cap. 3. Electores itaque soli, quamvis numerus eorum exiguus sit, dimidiam fere suffragiorum partem in Comitibus obtinent. Certum quidem est, antiquitus Status Imperii in duos solum Senatus in Comitibus distinctos fuisse, quorum alter erat Senatus Principum, sub quo & Electores tunc temporis comprehendebantur, alter Senatus Civitatum. Postea vero, cum Electorum & auctoritas & potestas in dies magis magisque cresceret, separatim aliquod Collegium constituere ceperunt; quoniam vero tempore illud initium sumserit, haud adeo constat. Quidam hoc anno 1489. factum esse, putant; verum vestigia in ipsa A. B. reperiuntur, ex quibus evinci potest, diu ante Electores separatim de negotiis Imperii Publicis deliberasse. Confer RHET. I. I. P. Lib. 1. tit. 6. §. 5. Verum quicquid sit, sufficit, istud Collegium splendidissimum hodie tam observantia Imperiali, quam legibus fundamentalibus optime stabilitum firmitumque esse.

III. Separata Curia.

XI.

Porro IV. MATURA Electorum MAIORENNITAS quoque annotanda est; quae etiam non minimam praecete-

IV. Matura Maiorennitas

B

cete- tas

ceteris Principibus praeeminentiam ostendit. Etenim, cum reliqui Principes anno demum XXV. fiant majorenes, hi anno jam *decimo octavo*, majorenitatem consequuntur; cumque ita illorum tutela & cura secundum Ius Commune ac regulariter finiatur, hi anno XIX. impleto ab aliorum inspectione liberantur, per *A. B. tit. 7. §. 4. SCHILT. I. I. P. lib. 1. tit. 12. §. ult.* Quamvis vero & aliae domus illustres de hoc gloriantur beneficio, ut *Hasso-Darmstadiana Anhaltina* & aliae plures, illud tamen certum est, Electoribus hanc praerogativam, vi legum Imperii fundamentalium, praedictis autem Principibus tantum per speciale privilegium competere.

XII.

V. Inviolabilitas. Denique speciale ius Electorum in INVIOLABILITATE consistens non est praetereundum; in hos enim, tanquam Electores Imperii, & quoniam partes sunt corporis Majestatici Imperatorii per *A. B. CAROLI IV. tit. 24. crimen laesae Majestatis* committitur; hoc enim generaliter observandum, quod, quicumque maiestate pollent, aut partes sunt corporis majestatici, in illos crimen laesae Majestatis committatur, qui vero nihil horum habent, in illis secus fit statuendum, per *L. quisquis 5. C. ad L. Jul. Maj.* in reliquis autem Principibus hoc solum fit a propriis subditis, minime vero ab aliis. Regula enim haec certissima est: Quicumque non est subditus ejus, quem laedit, ille non potest crimen laesae majestatis in eundem committere. Hinc quaestio oritur, *an Vasalli ratione feudorum suorum hoc crimen committant?* Respondetur, distinguendum esse inter *Vasallos*, qui tantum fidem *Vasalliticam*

ticam promittunt, & qui eadem formula, *ut subditi*, jurant, quod posterius fit in *Saxonia*, ubi juramentum fidelitatis & subjectionis connexum est, hunc in modum; *treu / hold / gewärtig und gehorsam*. Priores itaque hoc crimen non committunt, sed solum feloniam. Posteriores autem hujus criminis rei fieri possunt.

XIII.

His absolutis, ea iura, quae Res Electorum concernunt, sequuntur; huc I. pertinet INDIVISIBILITAS ELECTORATUUM, quae ideo introducta est, ne scil. vires per eorum divisiones dissipentur. Ante A. B. quidem duo interdum unum eundemque Electoratum habuisse, reperimus, introducta autem illa territorium Electorale factum est individuum, ita ut hodie Electoratus tam Ecclesiastici quam Seculares, integri ac indivisi manere debeant, sicuti ex *cap. 25. §. 1. A. B.* pluribus constat. Neque haec prohibitio divisionis Electoratum & omnium eo pertinentium ratione ac causa caret; quum hoc ad nihil aliud tendat, quam ut pax & tranquillitas publica magis magisque hoc ipso non modo conservetur, sed etiam corroboretur. Creberrima enim & in vulgus nota sunt mala illa, dissensiones atque bella, quae ex divisione Principatum provenerunt. Itaque saluberrima hac lege constitutio juris feudalis cui universalis Germaniae consuetudo contrariebatur, optimo consilio introducta est.

XIV.

II. ad res Electorum tanquam singulare quoddam refertur, IMMUNITAS ipsorum a SOLUTIONE LAUDEMII

B 2

II. Immunitas a solutione laudemii
five

Iura, quae res concernunt, sunt, I. Indivisibilitas Electoratum.

five taxae, ut vulgo dicunt, pro renovatione investiturae praestandae. RHET. I. I. P. lib. 1. tit. 6. §. 19. Etenim, cum alii Principes omnes pro investituris feudorum & confirmatione jurium suorum Cancellariae Imperiali atque Subofficariis exsolvere quid teneantur, Electores pro collatione eorum in Aula Caesarea, si velint, nihil exsolvunt, idque per expressum *A. B.* privilegium *tit. 29.* si rationem quaeras? haec redditur *d. l.* quoniam ipsi illis praesunt officiis Imperialis dignitatis, quibus laudemium hoc debetur. Hoc autem loco minime praetereundus est gravissimus atque magnificus Electorum animus; quamvis enim vi dicti privilegii a solutione taxae liberati sint, non minus tamen, ac ceteri, ex summa liberalitate eandem largissime persolvunt. Generosi quippe animi sponte ea praestant, quae ab aliis non nisi cogente obligatione fiunt.

XV.

III. Potestas
feuda Imperia-
lia com-
parandi.

Sed elucet III. quoque Electorum eximia prerogativa ex hoc capite, quod POTESTATE gaudeant ab aliis Statibus Imperii FEUDA IMPERIALIA COMPARANDI, sine consensu Imperatoris. Constat enim inter omnes, nullum Vasallorum feuda dissentiente ac obstante domino directo alienare posse, *2. feud. 24. in fin.* hoc autem secus se habet, si quid a Vasallo quodam in Electorem alienatur, hi enim a quibuscunque Principibus vel aliis personis feuda sibi acquirere ditionique suae ac obligationi subicere valent, ita tamen ut allodialia, qua allodialia, feuda autem qua feuda retinere debeant. *A. B. cap. 10.* Occasionem huic privilegio dedisse videtur bellum inter

ter RUDOLPHUM I. Imperatorem & Regem Bohemiae OTTOCARUM gestum. Cum enim hic Styriam, Carinthiam & Carniolam sine consensu Imperatoris ab *Ulrico* ultimo ejus lineae Duce emisset, illae regiones ab Imperatore eidem praetextu invaliditatis ob deficientem Caesaris consensum rursus ereptae sunt; quo itaque Electores sibi ab ejusmodi tragedia caverent, privilegium hoc a CAROLO IV. Aureae B. inferendum curarunt.

XVI.

Neque vero minus IV. iis competit IUS DE NON APPELLANDO seu extremi Resortus. Quod certe eo magis notatu dignum, quo magis singulare quid est. Regulariter enim hoc ius non nisi summo Principi, qui superiorem non recognoscit, convenit. Hic autem quaestio occurrit, *an omnes Electores hoc privilegium habeant?* Quod omnino affirmandum videtur; nam per *A. B. tit. II.* omnes ac singuli ius illud adepti sunt. Et quamvis postea quidam illorum iterum hoc amiserint, videlicet *Electores Rhenani*; at tamen per *R. I. 1654.* ius hoc de non appellando omnibus Electoribus de novo concessum est ac confirmatum. Excipiunt tamen aliqui *Trevirenses Electorem*, qui tum temporis illud privilegium cum ceteris Electoribus sibi confirmari neglexit, & concessit, ut, si summa ultra 1000. thaleros porrigatur, a se appellari possit.

IV. Ius de non appellando.

XVII.

Denique accedimus ad praerogativas tendentes ad ACTIONES Electorum, quae duplici modo inter se differunt, sunt enim negotia vel ELECTORALIA

Iura actiones respicientia sunt vel

Electoralia

B 3

TAN- tantum.

Hic Electores considerantur vel

(1) ut Collegium

Talia sunt
I. Conventus
Electores.

TANTUM, vel CAESAREO-ELECTORALIA. Illa Electores soli, haud accedente quacunque alia persona, peragere possunt; haec autem Imperator, consentiente & assistente Electorum Collegio, perficit. Priori loco ad *negotia solum Electoralia* reflectendum est, quae rursus in duas abeunt species; nam actus illi exercentur ab Electoribus, vel quatenus considerantur UT COLLEGIUM, vel quatenus considerantur UT SINGULI. Ad illam classem spectant, qui vel omnium vel minimum plurium Electorum postulant consensum, ibique Electores praesentant unam personam, moralem compositam, quam Icti mysticam alias vocare amant, hinc formulae loquendi, das Churfürstl. Collegium hat beschlossen; it. im Churfürstenthath ist resolviret worden.

XVIII.

Hujusmodi negotia sunt I. CONVENTUS ELECTORALES, Germ. Churfürsten Tage / quos pro beneplacito celebrant, dissentiente etiam Imperatore. Deliberatur vero in iisdem non minus de confirmanda augendaque praeseminentia & auctoritate Electorali, quam etiam de publica totius Imperii Romano-Germanici salute. Conventum autem indicare possunt Electores toties, quoties id vel totius Imperii necessitas vel Electorum utilitas postulat, Imperatore id nullo modo prohibere vel impedire valente. Forma enim in A. B. tit. 12. praescripta hodie non amplius observatur. Videlicet ibi cautum est, ut hi Conventus quotannis praesente Caesaris legato celebrentur. Verum hoc tempore nec annua sunt haec comitia, nec praesentia legati Caesarei

farei opus habent. Illud etiam notari meretur, *Bohemum* his conventibus excludi, ratio est, quia eorum institutio praecipue eum in finem est facta, ut Germanico Imperio prospiceretur, a quo Bohemus rationes suas separatas habet.

XIX.

Nec minus II. ELECTIO, primaria Electorum, *II. Electio*
 praeeminentia, consideranda venit, quae est duplex
 vel ORDINARIA vel EXTRAORDINARIA, illa est, quae *Ordinaria*
 fit mortuo capite Populi Christiani, omniumque
 Regum Principumque Primate; & hoc jus tam fir-
 miter ad Electorum personas translatum est, ut
 praeter hos solos nemo ad electionem admittatur,
 quoniam autem tempore illud factum sit, iam supra
 mentionem fecimus. Disputatur vero, an illis hoc
 ius competat, ut singulis, an ut universis? varii va-
 rie sentiunt, prout videre est apud SCHWEDERUM *I.*
I. P. sect. 2. cap. 2. §. 3. qui & ipse hoc in loco nimis con-
 fusus est. Optimam autem responsionem, mea
 quidem sententia dat COCCEIUS *I. P. P. Cap. 8. §. 2.* in-
 quiens: *singulis quidem hoc ius competit, sed ut membris*
totius Augusti Collegii.

XX.

Praeterea etiam competit hoc ius Electoribus,
 licet nondem ab Imperatore sint investiti, nec mi-
 nus Ecclesiastici Electores hac praeeminentia fruun-
 tur, licet a Pontifice Romano nondum sint infulati
 aut confirmati, quia electio ipsis non ut Clericis,
 sed ut Imperii Principibus competit, ut bene ac re-
 cte commonuit SCHWEDERUS *I. I. P. sect. 1. Cap. 2. §. 9.*

Cete-

XXI.

Ceterum obiiciunt aliqui, Electorum ius potestatemque eligendi hodie cessare, propterea quod per trium ferme seculorum spatium ex domo solum *Austriaca*, & quidem secundum ordinem successio- nis Imperatores creati fuerint, adeoque Imperium solum nomine, non vero re, electitium esse, autu- mant. Verum respondetur, illud quidem negari haud posse, Imperatores per tot annos ex sola Do- mo *Austriaca* ab Electoribus creatos ac electos fuisse, & quidem gravissimis ex causis, inter quas sine dubio potentia hujus domus referenda est, ut pote- quae efficit, ut haec familia omnium facillime sum- tus ad tantum fastigium requisitos ferre queat. Notum enim est, Imperatorem ut talem fere nullis redditibus gaudere. Verum quicquid huius rei sit, Electores liberae suae eligendi potestati satis abun- deque prospexerunt, quod vel ex sola capitulatione LEOPOLDI artic. 36. & IOSEPHI artic. 35. constare potest.

XXII.

*Electio Ex-
traordina-
ria.*

Explicata electione ordinaria sequitur EXTRA- ORDINARIA, seu Regis R. est autem nihil aliud, quam quae fit vivente Imperatore, eum in finem ut ele- ctus non solum absente vel impedito Imperatore, Imperi clavem teneat, sed etiam eo mortuo sine ulteriori electione statim Imperatoriam dignitatem potestatemque consequatur. Minime autem Impe- rator altero adhuc vivo vocatur, sed solum Rex Ro- manorum. Hic autem duae observandae sunt quae- stiones, prior est, *an Electores sine consensu Impe- ratoris Regem Romanorum eligere valeant?* Quam affir- mo

mo per LEOPOLD. *artic. 36.* IOSEPHI *artic. 35.* quidni enim illis hoc liceat, sicubi necessitas emergat, idque ipsis & Imperio commodum videatur.

XXIII.

Altera quaestio est, *an soli Electores, Statibus non consentientibus, Regem Romanorum eligere queant?* quae quidem valde controversa est, Electores tamen interim in possessione sunt, atque ita etiam novissime gloriosissimum IOSEPHUM, Statibus non requisitis, elegerunt, licet hi protestati fuerint. Status quidem distinguunt inter *quaestionem AN & QVIS*, illam ad se, hanc vero ad Electores pertinere, arbitrantur. At enimvero tanta videtur interesse connexio inter *quaestionem an & quis*, ut illi, qui posteriorem decidere potest, prioris decisio nullo modo negari queat; An enim Electio utilis & necessaria sit, nec ne ejus aestimatio ex consideratione subjecti eligendi dependet; hinc qui de hoc judicat, ei quoque prioris arbitrium erit asserendum. Objiciunt ulterius, in *I. P. artic. 8. §. 3.* statutum, hoc negotium non esse Electorale sed Comitiale, quam opinionem etiam SCHWEDERUS *Secl. 1. c. 3. §. 5. p. 277.* fovet. At respondetur, hoc minime ibi statutum esse, sed promissum, saltem, ut hujus rei disquisitio & decisio in Comitibus fieri debeat. Quamdiu itaque causa indecisa manet, Electores in possessorio tuendi sunt; Praecipue, cum interregnum, propter innumera incommoda & pericula, quae non raro totum reipublicae statum invertere valent, omnibus modis praecavendum sit.

XXIV.

Sequitur III. CAPITULATIONIS CONCEPTIO. *Ca- III. Capitu-
lacionis con-
pitu- ceptio.*

C

pitulatio autem est lex Imperii fundamentalis, qua futuro Imperatori Imperium ab Electoribus sub certis conditionibus ac legibus traditur. Respiciunt autem potissimum hae conditiones Statuum libertatem, & imperii gubernandi modum. Praescribunt eam Electores soli, quamvis reliqui Status se opponant. Interim Electores hic non minus, ac in praecedenti materia diximus, possessione gaudent. Equidem non negandum est, cautum esse in *I. P. artic. 8.* ut perpetua aliqua Capitulatio omnium Statuum consensu condatur; verum negotium istud hucusque effectu caruit. Et vix est, quin de ea penitus desperandum sit. Etenim perpetuam aliquam atque immutabilem legem, qualis haec esse debet, Status Germaniae, mutationi utique semper obnoxius, respuit. Longe itaque consultius est, si in quolibet novi regiminis auspicio futurus Imperans Statui, qualis tunc est, convenienter obligetur. Adde, quod ut plurimum unusquisque magis vereatur eam obligationem, quae praecise in suam personam directa est, quam illam, quae ipso cum aliis communis est. Status tamen quam saepissime monita quaedam afferunt, quae inferi Capitulationi expetunt, quod etiam in nonnullis factum esse, legimus: vid. *Herders Grundr. Seste / Part. III. cap. 3.*

XXV.

*IV. Depositio
Imperatoris.*

IV. Inter praerogativas Electorales hujus classis refertur, IUS DEPONENDI IMPERATOREM. THÜLEMAR. *d. tract. cap. 19. §. 14.* Electores enim Caesarem, per quem salus Reipublicae periclitatur, necessitate exigente dignitate dimovere possunt. Nec hujus depo-

depositionis exempla defunt; videamus saltem ADOLPHUM Nassovium & VENCESLAUM Bohemum Imperatores. Nam quod ad CAROLUM Crassum nec non HENRICUM IV. attinet, eorum dethronisationes, quas vocant, huc referre non ausim, cum eas non a solis Electoribus sed ab omnibus Statibus factas esse, constet. Ratio autem, cur haec potestas Electoribus potissimum tribuenda sit, primo haec dari potest, quoniam illi Imperatorem Imperio praeficiunt, ergo etiam eum, si non recte ac juste fungitur officio suo, deponere ac detrudere throno possunt, quod consuetarium, licet non ubique procedat, regulariter tamen praesumitur *arg. L. 3. ff. de re judic.* Deinde nemo negabit, Electorum esse, ut caveant, ne Respublica quid detrimenti ac damni capiat. Status reliqui quidem hoc jus sibi quoque tribuere volunt, sed invita observantia semel introducta & renitentibus rationibus superius commemoratis. De Pontifice Romano, non est, quod hoc loco laboremus, quum frustra, eum concursum praetendere, satis superque constat. Potius loco ejus adducendae sunt causae, ob quas Imperator deponi possit ac debeat. Non leves easdem sed potius gravissimas esse oportere, unusquisque facile judicaturus est, me quoque tacente. Quod si itaque Imperator animum plane pleneque hostilem adversus Germaniam ostenderit, sine dubio gravissima depositionis causa aderit. Verum plura de his ulteriori Politicorum ac Eruditorum disceptationi relinquimus.

XXVI.

Transeundum jam erit ad negotia Electoralia (2) negotia,
 C 2 quaeque ipsis ut

*singulis com-
petunt, sunt*
I. *Officia Cu-
rialia.*

quae Electores ut SINGULI efficere possunt. In hunc
censum I. veniunt OFFICIA Electorum CURIALIA.
Gerunt enim ipsi soli ac singuli quidem officia, rea-
lem reipublicae gubernationem spectantia. MO-
GUNTINUS est *Archi-Cancellarius per Germaniam*, TRE-
VIRENSIS *per Galliam seu Regnum Arelatense*, & COLO-
NIENSIS *per Italiam*. Adhaec REX BOHEMIAE est *Ar-
chi-Pincerna*, Elector BAVARUS *Archi-Dapifer*, Elector
SAXO *Archi-Marescallus*, Elector BRANDENBURGICUS
Archi-Camerarius, denique Elector PALATINUS *Archi-
Thesaurarius*, quibus addendus adhuc est Dux HAN-
NOVERANUS veluti *Archi-Vexillifer*. Haec officia sua
ut plurimum in *Coronatione Imperatoris* obeunt. Ipsa
coronatio vel a *Moguntino*, vel a *Coloniensi* peragitur,
prout scilicet in alterutrius Dioecesi urbs, in qua Co-
ronationis actus expeditur sita est, quod si vero extra
amborum dioecesein Coronatio fiat, jure coronandi
alternative gaudent. Peracta coronatione reliqui
officiis suis funguntur hoc ordine. *Electo Saxoniae*
Archi-Marescallus Imperii, conscendit equum, in-
deque cursu in avenae acervum fertur, argenteam-
que de eo mensuram implet. *Electo Brandenburgicus*
Imperatoris aquam manibus abluendis praebet. *Ba-
varus Archi-Dapifer* de bove assato frustum in argen-
tea patina affert. *Palatinus* monetam auream & ar-
genteam in vulgus spargit. *Bohemus* Imperatori
primum potum in aureo poculo porrigit, & denique
Senior ex Ecclesiasticis mensae benedictionem peragit.
Plura de his solennitatibus passim videri possunt apud
Autores, qui hanc materiam ex professo pertracta-
runt. Add. SCHWED. I. I. P. Sect. I. Cap. 2. §. 27. seqq. Cum
autem

autem Coronatio Imperatoris *quadruplex* olim fuerit, (scil. praeter *Germanicam*, *Mediolanensis* de regno Italiae per *Archi-Episcopum Mediol. Romana* de Imperio Occid. per *Papam Rom.* & demum *Arelatensis* quae accessit regnante *CONRADO II.* & perficitur per *Archi-Episcopum Viennensem.* *COCCEIUS I. P. P. cap. 8. §. 12.*) monendum est, Electores praedicta officia solum in *Germanica Coronatione* obire.

XXVII.

II. Huc spectat privilegium, duos in Camera Imperiali *ASSESSORES PRAESENTANDI*, quo singuli Electores gaudent, cum tamen integri circuli plures quam duos Assessores praesentare haud valeant. *II. praesentatio Assessorum Camerae.*

SCHILT. I. I. P. lib. 1. tit. 20. §. 3. n. 14.

XXVIII.

III. Ad hunc ordinem pertinet *Ius VICARIATUS*, vi cuius, Capite Imperii ex rebus humanis erepto, vice ejus funguntur, quamvis hoc jus soli *Saxoni ac Palatino* competat; cui tamen de hac dignitate *Bavarus* controversiam movit, quae hodieque decisionem expectat. Illud praeterea notandum est, Vicarios non solum mortuo Imperatore, sed etiam eo absente, resignante aut deposito, administrationem suam exercere. *III. Vicariatus.*

XXIX.

Denique secundum methodum, superius a nobis propositam, accedimus etiam ad negotia *CAESAREO ELECTORALIA*, quae ab Imperatore sine Consensu Electorum expediri nequeunt, qualia sunt I. *2. negotia Caesareo-Electoralia sunt* *COMITIORUM universalium INDICTIO* *RHEF. I. I. P. lib. 1. I. Comitiorum Indictio* *tit. 6. §. 12.* Nam, licet usque ad mortem *MAXIMILIA-*

NI I. Imperatori potestas competierit pro lubitu in dicendi Comitia, CAROLO V. tamen accedente ad Imperium, Electores Capitulationi expresse inferendum curarunt, ne Caesar sine consensu Electorum Comitia instituat aut convocet, imo in *Capitulat. LEOPOLDI artic. 17.* expresse cautum est, ut Imperator de Comitiorum loco & tempore consensum Electorum praerequirere debeat. Igitur nulla ab Imperatore fieri possunt, nisi prius cum Electoribus consilium egerit, *an, quando, ubi & quibus de causis* Comitia habere consultum necessariumve sit.

XXX.

II. *Concessio privilegii monetandi, vectigalium & stapulae.*

In hunc censum venit II. CONCESSIO PRIVILEGII MONETANDI, VECTIGALIIUM ET STAPULAE. SCHILT. *I. I. P. lib. I. tit. 20. §. 3. n. 8. 9.* Imperator enim sine Electorum consensu nec alicui jus stapulae, nec privilegium monetae cadendae, nec quicquam aliud hujus generis in Imperio concedere potest; speciatim autem jus vectigalium singulare quid habet; nequaquam enim sufficit, si quidam imo & plures Electorum consenserint, sed requiritur praecise omnium ac singulorum consensus, adeo ut, uno etiam solum dissentiente, privilegium illud concedi nequeat.

XXXI.

III. *Alienatio bonorum Imperialium.*

Sequitur III. ALIENATIO BONORUM IMPERII: nam bona Imperii sine consensu Electorum nec alienari nec oppignorari possunt. SCHILT. *d. l. n. II.* Dum enim haecenus omnes ferme Imperii reditus & proventus negligentia atque nimia Imperatorum conniventia ac liberalitate alienati sunt, adeo ut hodie Impe-

Imperator, qua Imperator, nullis fere rebus fruatur, maxime necessarium ac salutare fuit, ut huic malo remedium quaereretur, quod tamen minime intelligi volumus de bonis Imperatoris *Patrimonialibus*, sed solum de *Domanialibus*. vid. HOPP. *Comment. tit. de Usucap. §. 4.*

XXXII.

Succedit IV. REINFEUDATIO FEUDORUM REGALIIUM, si qua Imperio aperta fieri contigerit. THÜ-
 LEMAR. *d. tract. Cap. 19. §. 16.* Etenim, quamvis alias quivis dominus directus feuda aperta aliis pro lubitu ac beneplacito concedere valeat, haec tamen potestas Caesari adempta est ac interdicta, adeo ut feuda illa regalia vacantia nulli omnino, dissentientibus Electoribus, concedere possit. Prohibitio tamen ista solum pertinet ad *feuda Regalia*, non autem etiam ad ea, quae *non regalia* sunt, haec enim alteri sine consensu Electorum tradere ac concedere potest.

XXXIII.

V. Memoranda DECLARATIO Status Imperii IN BANNUM, RHET. *I. I. P. lib. 1. tit. 6. §. 27.* Nullus enim Imperii Status declarari potest in bannum sine Consensu Electorum, ne quidem in notoriis. Reservaverat quidem Caesar sibi soli hoc jus, idque quam saepissime exercuit, sicuti illud confirmatur exemplo Io. FRIDERICI *Electoris Saxoniae*, FRIDERICI V. *Electoris Palatini*, ut de *urbibus Imperialibus* aliisque exemplis nihil dicam; verum per Capitulationes deinceps cautum est, ne hoc amplius sine consensu Electorum fiat.

XXXIV.

XXXIV.

*VI. Expedi-
tio rerum
moram non
patientium.*

Tandem VI. Huc referenda est EXPEDITIO RERUM MORAM NON PATIENTIUM. RHET. d. l. §. 28. quod certe privilegium est longe maximum, dum ferme ad auctoritatem stabiliendam imperiumque firmandum nihil magis conducit, quam negotiis improvisis & repentinis celeri provisione ac remedio mederi posse. Imperator itaque in his negotiis salutem Imperii attingentibus, & moram haud patientibus, Electorum consensum saltem adhibet.

XXXV.

Sed ne propositi modum excedamus, laboris hic nostri finem facimus. Equidem lubentissime, confitemur praestantiam materiae exactiorem requisivisse elaborationem; at enimvero haec in praesens pro ratione instituti nostri nobis sufficere visa sunt. Deo autem O.M. Statori omnium rerum longe potentissimo, gratias agimus, quas mens humana concipere potest, maximas devotissimasque, quod laboribus hisce nostris qualibuscunque clementissime adesse voluerit, imploramus porro SSanctam Trinitatem, ut impofterum quoque conatibus inceptisque nostris felicia quaeque aspirare velit.

O
s
-
s
r-
s
-
u
-
s
-
u
-
n
-
a
-
r-
d
e
i.

4

QK TK 2136

ML

VD 77

B. M. II, 86.
H. 16, 14

CLA
D

EL
PH

Co

IO. H
Potenti
Saxon. in
Collegioru
nec nor

IN

Typis

226) F. publ: 3.

RIESEN

DICAM

IS

RUM

IVIS

n Ordine

ERO, D.

& Electoris

u Consiliario,

embergae sunt,

essore, & h. t.

mittet

AIORI

CC.

, Acad. Typ.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8

KODAK Color Control Patches © The Tiffen Company, 2000

Kodak LICENSED PRODUCT

Blue 3/Color Black

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

